

Literatura pro děti s didaktikou

První hodina – 6. 10. 2020

Prezenční studium

Dnešní program

- ▶ Organizační záležitosti
- ▶ Podmínky udělení zápočtu
- ▶ Ukázková lekce dle modelu E – U – R

Organizační záležitosti

- ▶ **Vstup externisty** – paní knihovnice či Mgr. Andrea Mouchová (termín bude upřesněn – snahou je v listopadu/prosinci, pokud bude přímá výuka)
- ▶ **Platforma pro sdílení materiálů** – prezentace, lekce, ... - Moodle / Google disk / MS Teams **Polls 1**

Zápočet

- **Aktivní účast na semináři** (dvě absence bez omluvy, v ostatních případech dle individuální domluvy)
- **Miniúkoly (každý min. 2)**
- **„Seminární práce“** (vypracování ve dvojicích/trojicích) – **příprava 1 lekce** s vybranou knihou pro děti sestavená dle třífázového modelu E – U – R
  - Ukázky lekcí na seminářích
  - Kniha vydaná poprvé po roce 1991
  - Šablona, dle které lekci zpracujete
- **5. 1. 2021**
- Reflexe realizovaných aktivit a zakončení předmětu

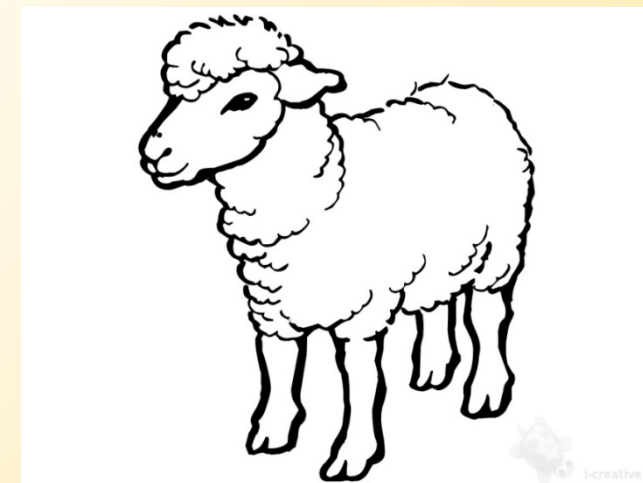
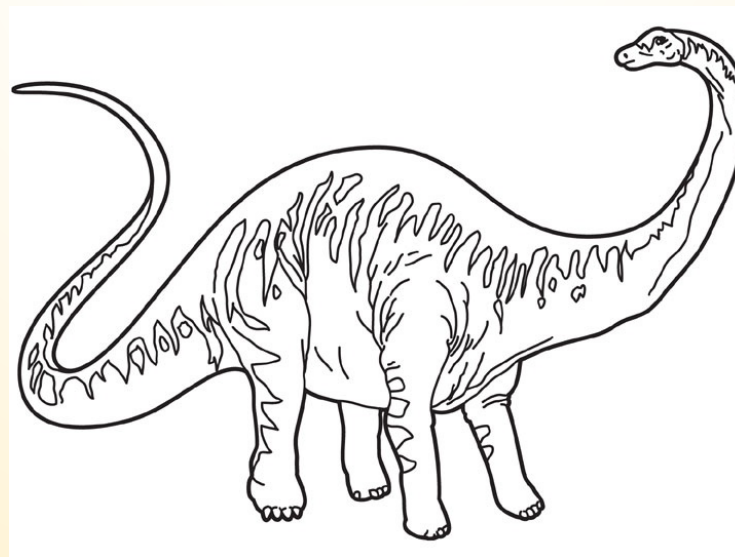
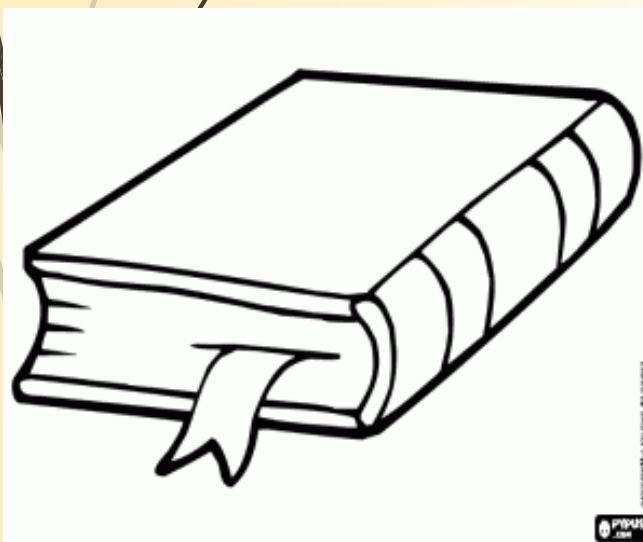
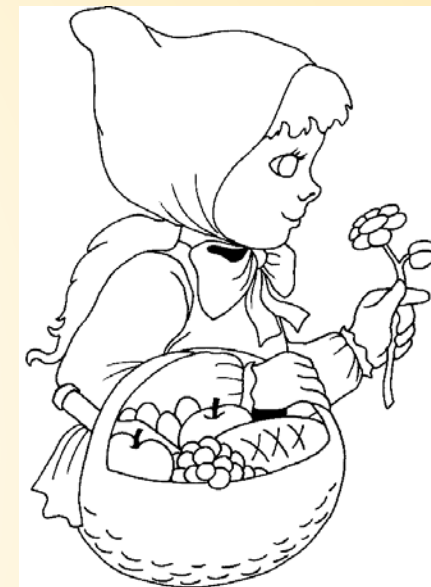
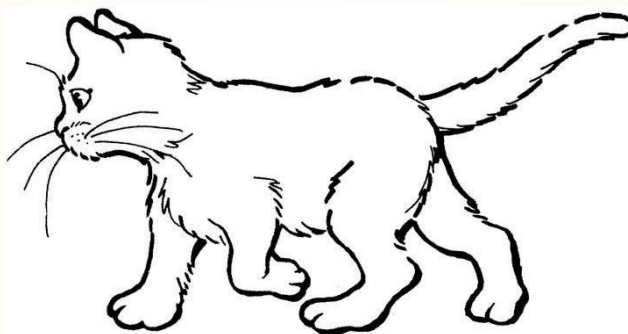
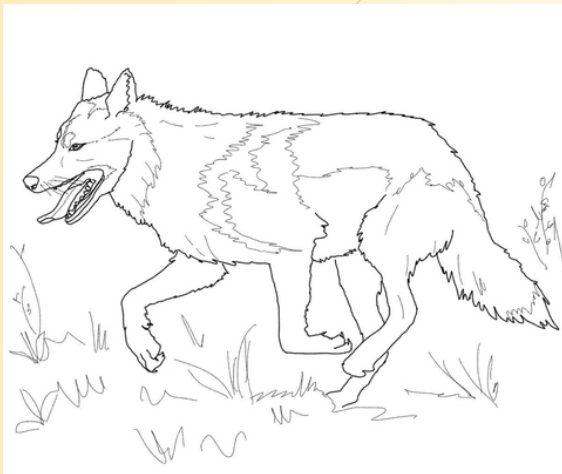

Ukázka konkrétní lekce

Klíčové obrázky

Rozdělte se do čtveřic (4 min) a promyslete, o čem by mohl vyprávět příběh, kde se budou vyskytovat tyto postavy a předměty. Vyberte mluvčího, který bude potom Váš návrh prezentovat.

O vlkovi, který vypadl z knížky

Jak se změnil Váš pohled na knihu, kterou si budeme číst?

Uspořádali byste teď klíčové obrázky jinak?

Jak a proč?

Diskuze ve skupinách 2 min

Přerušované čtení

čtení s předvídáním a usuzováním

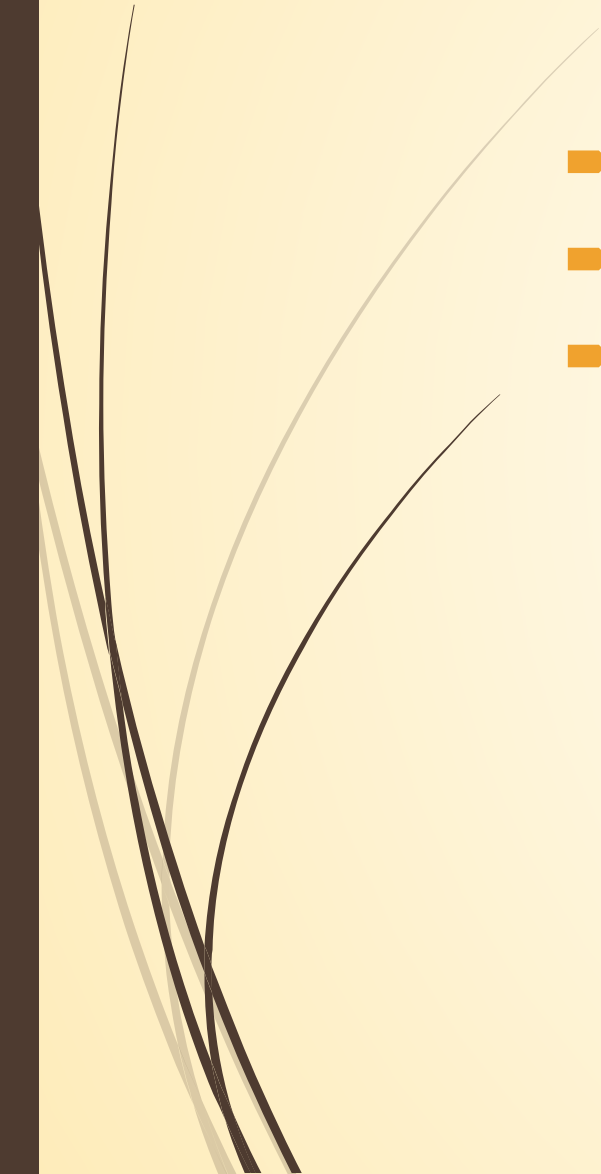

Bum! Ozvalo se v pokojíčku malé Zoe.
Co se tam přihodilo?
To jenom z přecpané knihovničky
spadla jedna knížka na zem.
Ale co to?
Vždyť z té knížky něco vyskočilo ven!
Takové to bylo černé, chlupaté a
mělo to špičaté zuby...
Aha! To z pohádky vypadl vlk!
Vlk se ani nestihl v pokojíčku
rozkoukat, a uslyšel hlasité mlasknutí.

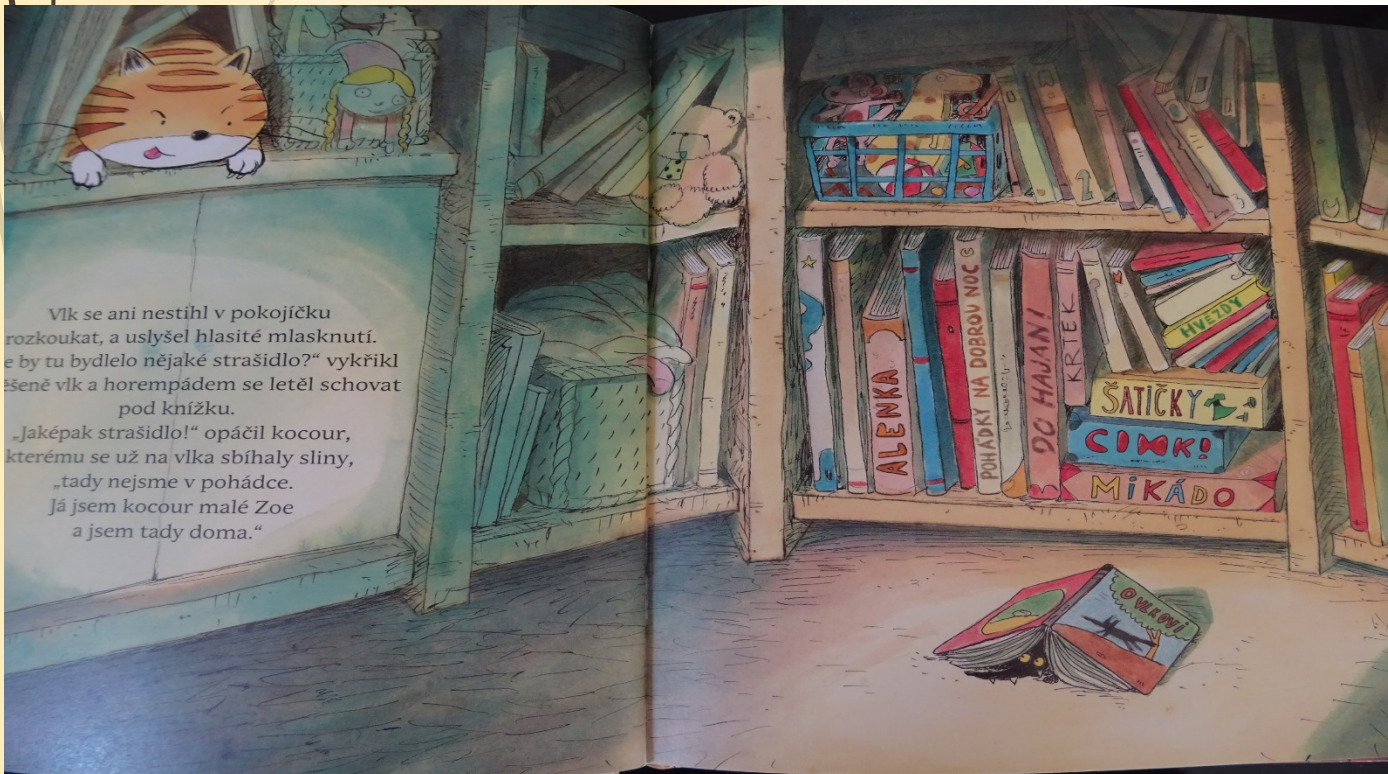

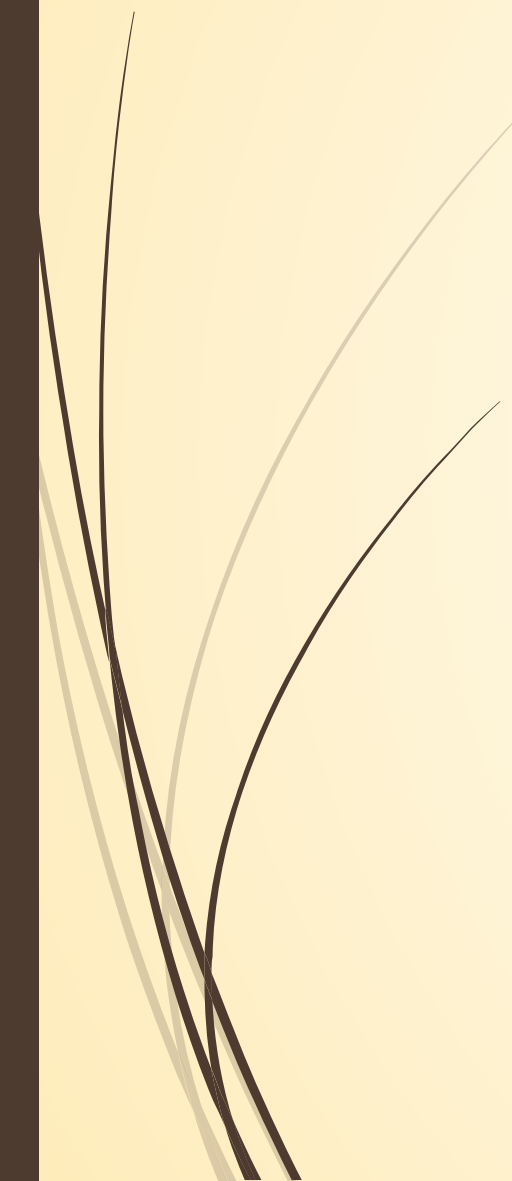
Z jaké knihy vlk vypadl?

- *V jakých pohádkách se vyskytuje postava vlka?*
  - *Jak je tam vykreslen?*
  - *S jakými asociacemi se Vám postava vlka pojí?*
-

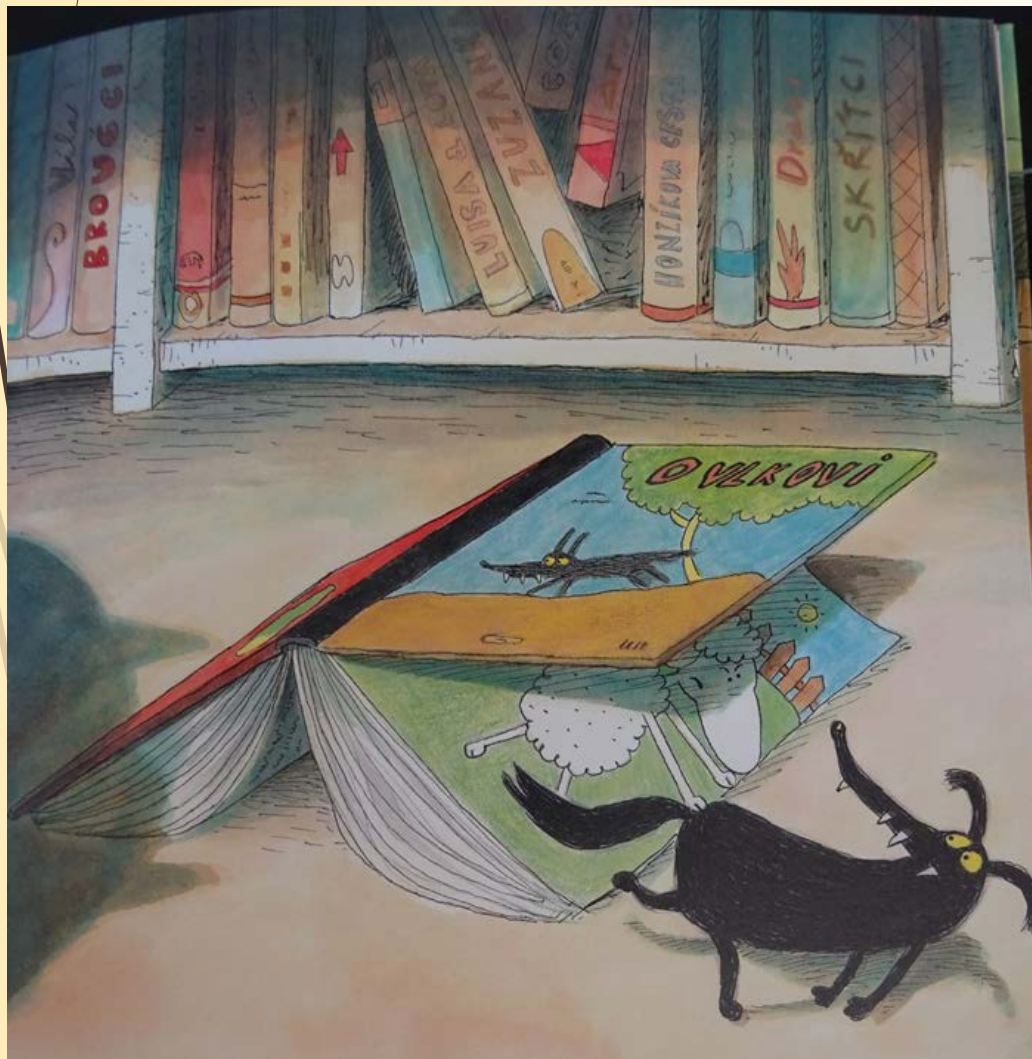

- „Že by tu bydlelo nějaké strašidlo?“ vykřikl zděšeně vlk a horempádem se letěl schovat pod knížku.
- „Jaképak strašidlo!“ opáčil kocour, kterému se už na vlka sbíhaly sliny. „Tady nejsme v pohádce. Já jsem kocour malé Zoe a jsem tady doma.“
- „Vrr, já jsem strrrrašlivý vlk, že tě sežerrru!“ zkusil to na něj vystrašený vlk.
- „To určitě,“ ušklíbl se kocour, „takového pohádkového pidivlka schlamstnu jako malinu!“

-
- ▶ „Zachraň se, kdo můžeš!“ blesklo vlkovi hlavou. „Honem zpátky do pohádky!“
  - ▶ „Vida, stádo oveček, s těmi si poradím,“ pomyslel si vlk.
  - ▶ *Do jaké pohádky se asi vlk dostal nyní?*
-

- ▶ Ale ouha! „Bééé, co tu pohledáváš?“ zabečelo to z té stránky, na které se vlk chtěl schovat.
- ▶ „Bééé, my se tu pěkně pasemeee, a tebe tu nechcemeee.“
- ▶ „Když to nejde na začátek knížky, tak co takhle na konec?“ řekl si vlk.
- ▶ „A hele, kamarádi vlci, to jsem mezi svými,“ zaradoval se.

„No to teda ne! Žádná práce, a pak legrace? Vlét si až na konec pohádky! Takhle se správný pohádkový vlk nechová!“

A už ho vlci hnali ven. „Ajajaj, bude ze mě kocouří oběd!“ pomyslel si nebohý vlk.

„Ne! To nikdy!“ rozhodl se rázně. Vzhůru na knihovničku!“

„Uf, uf, jémine, to je ale strmé, to je ale výška, hlavně se nedívat dolů!“

A honem hup do první knížky!

„No teda!“ vykulil oči vlk.

„To je mi nějaká sláva! Veliký sál,
muzika hraje, princezna tancuje – to
se asi na zámku pořádá bál! Ale kdo
mi to stojí v cestě?“

*V jaké pohádce se vlk octne?
Zůstane tam?*

*Odpovědi pište do chatu „for Veronika
Laufková“*

*Diskutujte své nápady a své názory
zdůvodňujte*

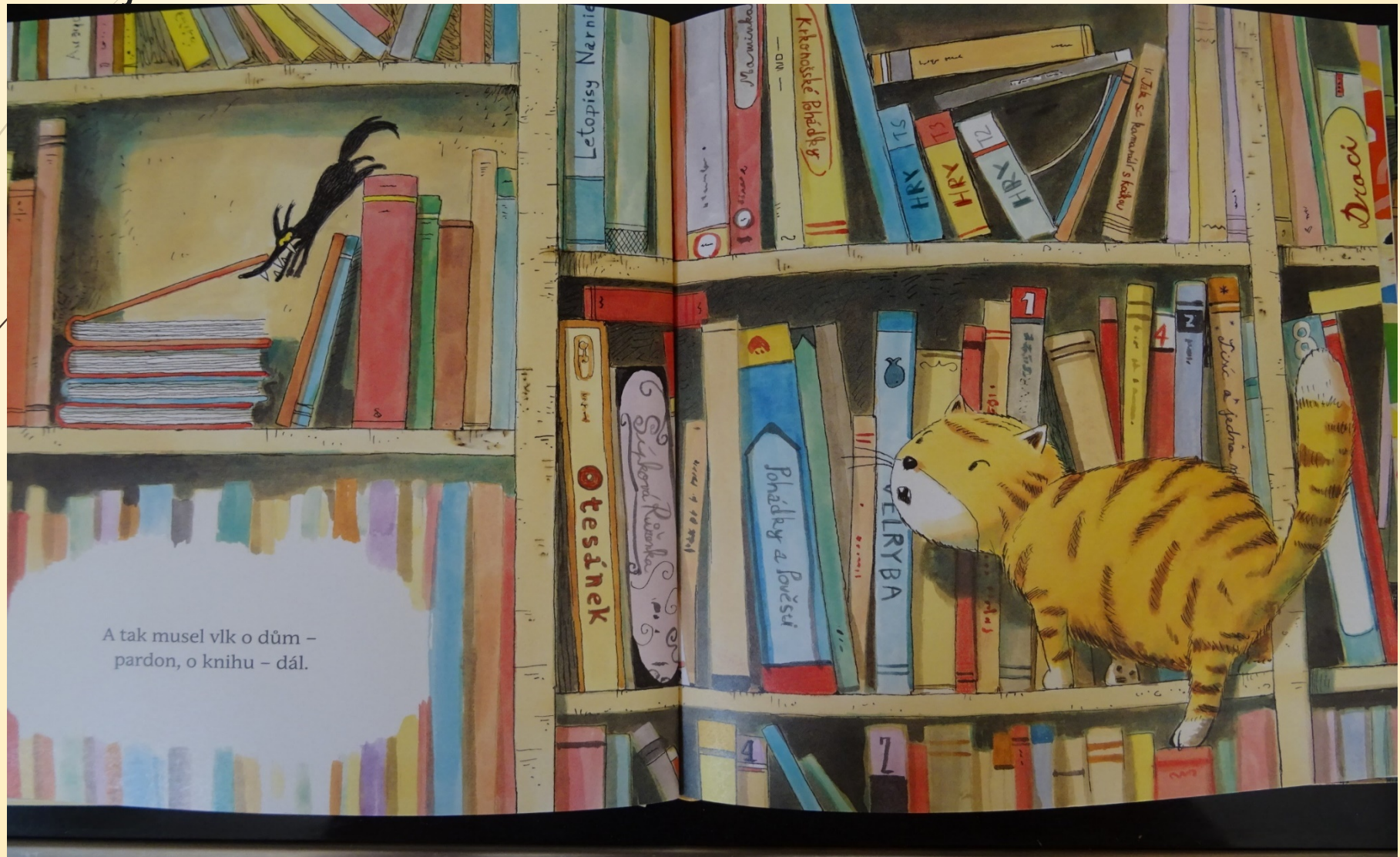

- ▶ „Promiňte, pane vlku,“ řekl majordomus, „ale podívejte se na sebe! Kde máte oblek? Anebo aspoň plesové šaty?“
- ▶ „Plesové šaty!“ zamračil se vlk. „Propánakrále! Jak bych vypadal?“
- ▶ A tak musel vlk o dům – pardon, o knihu – dál.
- ▶ „To je ale prapodivná pohádka!“ rozhlížel se s úžasem vlk. Žádné princezny, žádný hrad, a nějaká zvláštní zelená hora...

Pokud jste se soustředili na ilustrace,
budete vědět,
v jaké knize se octne vlk teď. Polls 2

„No ne, vždyť ona ta hora mluví!“

„Copak tu děláš, prcku?“ zeptal se zelený dinosaur.

„Asi sis kapánek spletl tisíciletí. Tady by tě něco mohlo sezřít – pošli nám místo sebe raději nějakého svého předka!“

A opravdu – dinosaurům se černý zubatý tvoreček nějak zalíbil.

„Huhuhu, co to je?“

„Glogloglo, kde se to tu vzalo?“

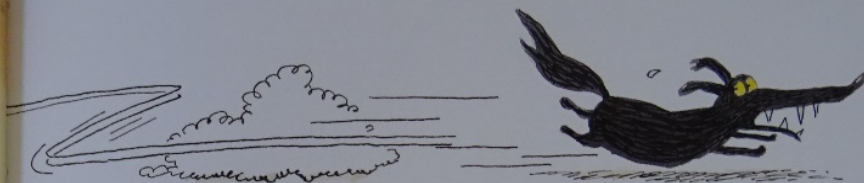
„A jéje,“ polekal se vlk. „Vždyť ty potvory nemají žádné vzdělání, chovají se jak nějaké pravěké příšery!“

Rychle pryč, než bude pozdě!“

„Cha, a už tě skoro mám!“ radoval se kocour.
„Jen tu knížku pořádně zavři, ať se nám tu
ty pravěké příšery nepletou!“

„Áááááááá! Honem do další knížky, ať je to, jaká chce!“

„Cha, už tě skoro mám!“
radoval se kocour.
„Jen tu knížku pořádně
zavři, ať se nám tu ty
pravěké příšery nepletou!“
„Áááááááááá! Honem do
další knížky, ať je to, jaká
chce!“

„No teda!
Takový nádherný velikánský les!“

„No teda! Takový nádherný velikánský les!“

► *Do jaké knihy skočil vlk teď? Proč si to myslíte?*

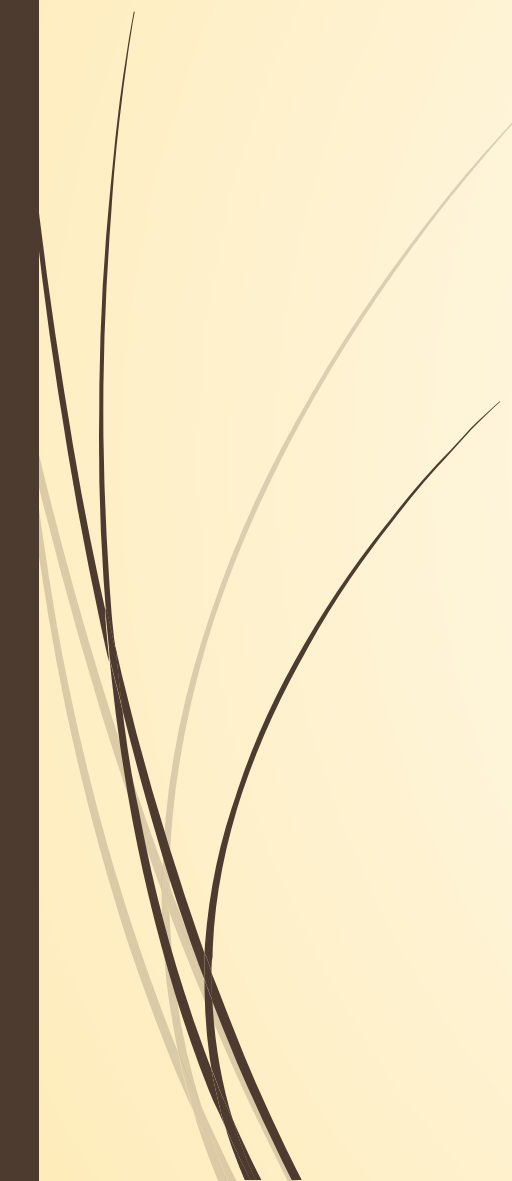

„Konečně trocha klidu. To bude příjemná procházka!

Ale co to vidím?

Pročpak támhleta holčička tak pláče?“

-
-
- „Vrrrrrr! Copak to tu vyvádíš, holčičko, proč tady vyřváváš jak na lesy?“
  - „Búúú, jdu navštívit babičkúú, nesu jí koláč a láhev vína. Měli jsme se tu sejít s vlkem, jenomže on nepřišel...”
  - A teď tam přijdu pozdě, a moje pohádka bude zkažená...
  - Búúú...!!!“

*Jak celá pohádka asi skončí?
Vyprávějte si různé možnosti zakončení
příběhu.*

Práce ve skupinách – 2 min

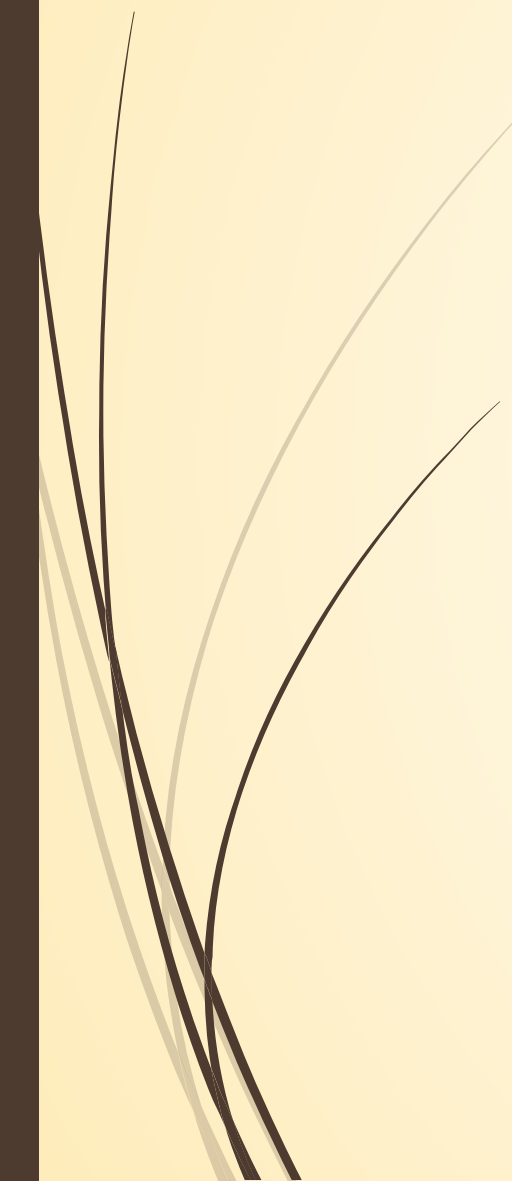

- ▶ „Ale vždyť jsem tu já! Já jsem přece taky vlk, jsem celý černý a mám velké zuby!“
- ▶ „Jestli chceš, můžu ti pomoci.“
- ▶ „Vážně? A to nemáš na práci něco jiného? Nemusíš lovit ovečky a požírat nezbedná kůzlátka?“
- ▶ „Ale co tě nemá! Já mám spoooooustu času.“
- ▶ „Juuuu, takže mě k babičce doprovodíš? Cestou tě naučím, co máš říkat.“
- ▶ „Domluveno!“
- ▶ „Nezapomeneš se přestrojit, až k babičce dorazíme?“
- ▶ „Neboj, svoje řemeslo přece znám!“

Reflexe

- ▶ *Jaký příběh jsme očekávali podle klíčových obrázků?*
  - ▶ *Pomohly nám klíčové obrázky pochopit, o čem dnešní text bude vyprávět?*
  - ▶ *Vybrali byste jiné? Jaké?*
-

Další náměty práce s knihou

- ▶ Práce s knihami, kde se vyskytuje vlk / na které příběh odkazuje.
- ▶ Výtvarné činnosti, ideálně s využitím strategie vizualizace – můžeme kreslit z knihu, z níž vlk vypadl, pokračování příběhu, co se odehrálo mezi dvěma ilustracemi apod.

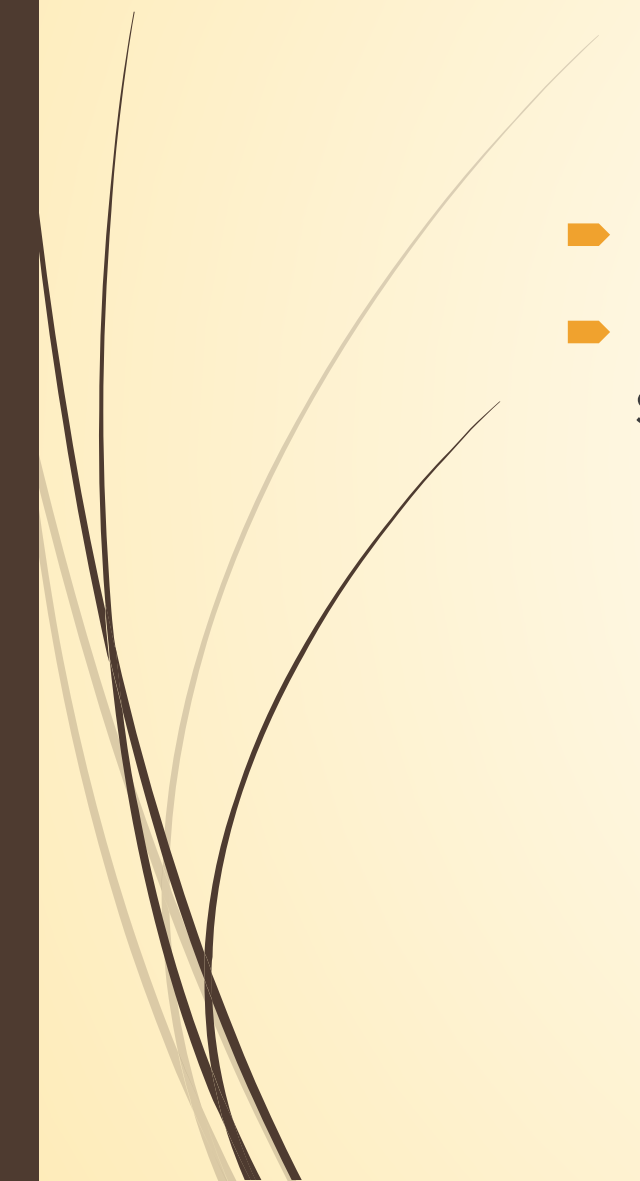
Fotoarchiv Adély Goldmannové

Další náměty práce s knihou

- ▶ Diskuze o uspořádání knihovničky v pokojíčku malé Zoe.
- ▶ Dále o možném uspořádání knihovniček – jaká kritéria lze použít.
- ▶ *Podle jakých kritérií můžeme třídit knihy v knihovničce?*
- ▶ Polls 3

Aktivita v MŠ – Třídění knih

- ▶ Nechte skupince dětí komínek knih.
  - ▶ Nabídněte jim, aby je rozprostřely na koberec a vymyslely samy možnosti jejich třídění.
-

Aktivita v MŠ – Třídění knih

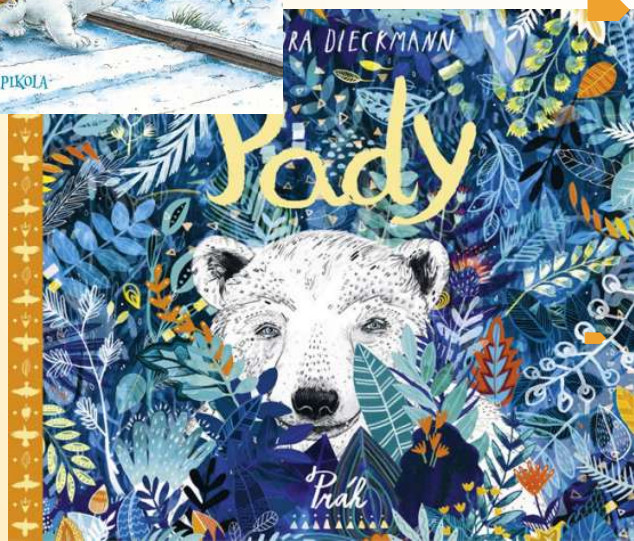
- ▶ Děti nejčastěji třídí podle barev; podle témat – zvířata, dopravní prostředky; předškoláci třídí podle počátečních písmen.
- ▶ Z naší zkušenosti jsou předškolní děti schopny třidit i žánrově – pohádky, próza se zvířecím hrdinou (*ty se zvířátky*), próza s dětským hrdinou (*ty s dětmi*) a říkadla, poezie (*básničky, vypadají jinak, mají více obrázků a rýmují se*).
- ▶ Děti nemusejí třidit jen knihy, ale také emoce postav z knih apod.

Aktivita v MŠ – DOMINO (1 z miniúkolů)

- Na koberec rozložíme knihy titulní stranou nahoru. Vyzveme děti, aby si každé jednu knihu, která ho zaujala (a nezná ji), vybralo.
- Potom se s dětmi posadíme do kruhu, položíme na zem jednu knihu a k ní jako příklad další
- Každé dítě přikládá knihu k předchozí (princip hry domino vždy však musí zdůvodnit, co má kniha společného s tou předchozí.
- Děti mohou volit příbuznost na základě barvy, tématu, kresby na obálce, velikosti knihy, flouščky, piktogramu nakladatelství, ilustrátora, spisovatele, druhu ilustrace, počátečního písmene apod.

Inspirace dle BRASSEUR, Philippe. 1.001 activités autour du livre: raconter, explorer, jouer, créer. Nouvelle édition revue et augmentée. Bruxelles: Casterman, 2013. ISBN 9782203066311, vybráno a přeloženo Školními čtenářskými kluby:
<https://new.ctenarskekluby.cz/storage/app/media//Metody/Brasseur.1001%20activites%20autor%20du%20livre.inspirace%20pro%20ctenarske%20lekce.k%20tisku.pdf>, citováno 14. 3. 2020.

O vlkovi, který vypadl z knížky – reflexe knihy

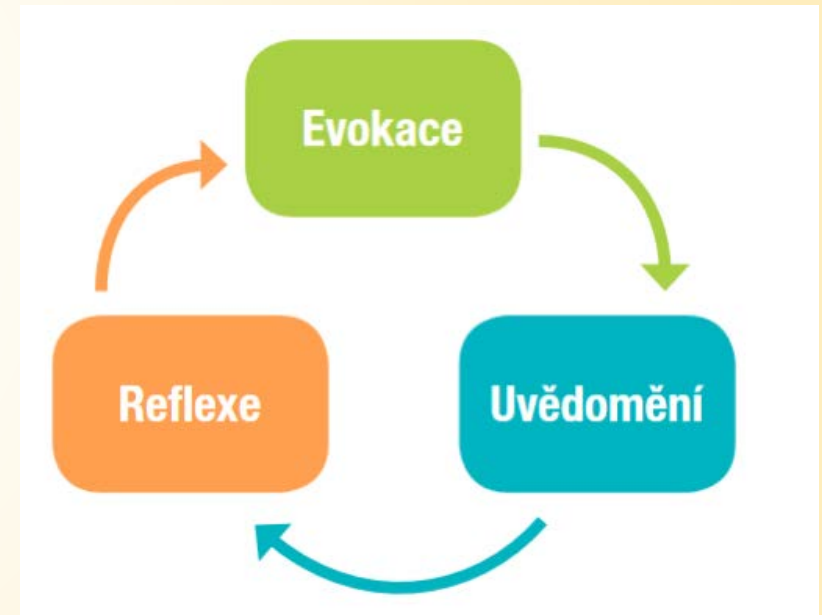
- ▶ **ROBBERECHT, Thierry. *O vlkovi, který vypadl z knížky*. Ilustroval Grégoire MABIRE, přeložila Jana TOMEČKOVÁ. V Praze: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-851-0.**
- ▶ <https://www.paseka.cz/robberecht-thierry-mabire-gregoire-o-vlkovi-ktery-vypadl-z-knizky/produkt-4578/>
- ▶ Recenze: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/39073/robberecht-thierry-o-vlkovi-ktery-vypadl-z-knizky> - zákonitosti pohádek, humor, dodržení formální a sémantické výstavby textu, jazykové prostředky: dějový text, krátké věty a odstavce, dialogy, citoslovce, vykřičníky, řečnické otázky; ilustrace jako nositelka příběhu – dítě si učí všímat, kde se vlk octne apod.

Reflexe práce s knihou

Konstruktivismus – RWCT: E – U - R

- 1. Seznámení s tématem a jeho místem v poznatkové základně
- 2. Aktivizace dosavadních znalostí (prekoncepty)
- 3. Pochopení cílů – rozhodnutí učit se (seberegulace)
- 4. Budování individuálních mentálních struktur porozumění
- 5. Upevňování naučeného v dlouhodobé paměti
- 6. Reflexe naučeného – sumarizace obsahu podle stanovených cílů v první fázi
- 7. Reflexe procesů učení – budování metakognitivních dovedností pro další učení

Třífázový model učení, tj. E (evokace) – U (uvědomění) – R (reflexe)

Aktivity **před** čtením

- Dle názvu příběhu, titulu, ilustrace, klíčových slov se žáků ptáme, o čem příběh asi bude.

Otázky **při** čtení:

- Jak se podle vás bude příběh vyvíjet?
- Proč si to myslíte?
- Co se opravdu stalo?

Otázky **po** čtení:

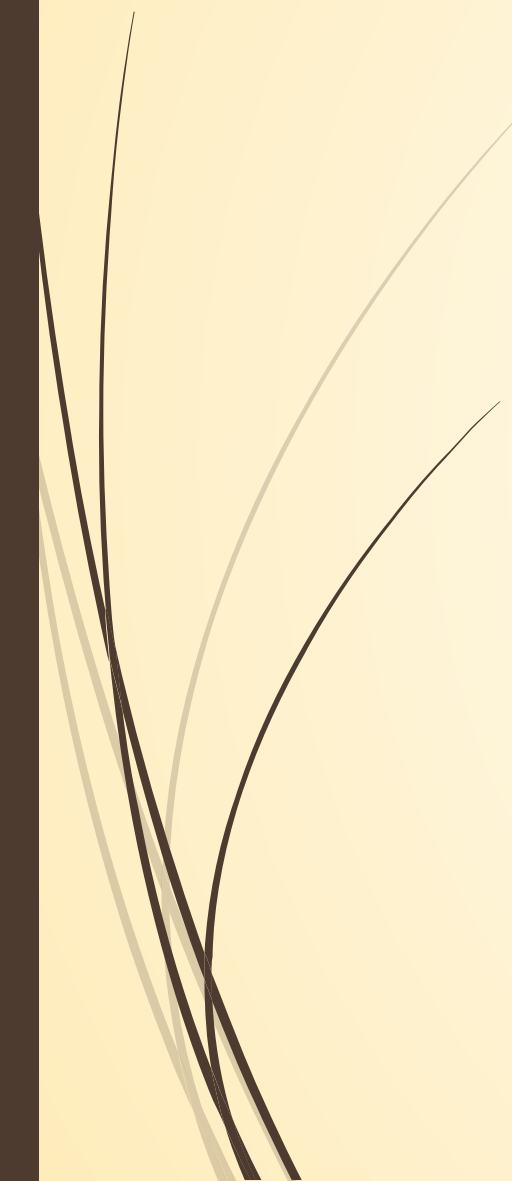
- Čím Vás příběh překvapil?
- Komu by se kniha líbila a proč?

Cíl aktivity a pomůcky

- ▶ **Cíl:** Dítě navrhuje příběh na základě klíčových obrázků; porovnává příběh z knihy s vlastním řešením; analyzuje ilustrace a odhaduje na jejich základě pokračování příběhu; je motivováno objevovat další knihy, které nezná.
- ▶ **Pomůcky:** kniha *O vlkovi, který vypadl z knížky*; klíčové obrázky (vlk, kočka, ovce, dinosaur, kniha, Červená Karkulka)
- ▶ **Čtenářská strategie:** předvídání a usuzování

Reflexe práce s knihou

- ▶ Evokace – klíčové obrázky
  - ▶ Uvědomění – čtení s otázkami, čtenářské strategie předvídání a usuzování
  - ▶ Reflexe – reflexe klíčových obrázků a příběhu

  - ▶ Další rozmanité činnosti během dne/týdne, abychom podpořili prožitek dětí z knihy (uplatňování tzv. interaktivního modelu čtenářské pregramotnosti)
-

Klíčové obrázky

- Vybereme 4 až 6 slov, která jsou klíčová pro příběh a smysl textu (s dětmi školního věku pracujeme s tzv. klíčovými slovy, proto u dětí předškolního věku volíme **černobílé obrázky**, pokud možno neutrální – základní, bezpříznaková, proto ne obrázky z knihy).
- Před děti rozprostřeme klíčové obrázky a ptáme se jich, o čem bude vyprávět dnešní příběh, kdo bude hlavní postavou, co se v knize stane, jak spolu obrázky mohou souviset.
- Děti se ptáme i na zdůvodnění – proč si to myslí.
- Můžeme je nechat vyprávět příběh s využitím klíčových obrázků.
- Zdůrazníme jim, že na konci četby se ke klíčovým obrázkům vrátíme, proto ať pozorně sledují, zda se jejich domněnky potvrdí.

Klíčové obrázky - pokračování

- V praxi se nám osvědčila práce s knihou *Oskar a měsíční kočky* – využíváme obrázky chlapce, kočky, domu, smetany/mléka, krávy, měsíce. Dospělý nejčastěji vytváří jednoduchý příběh ve stylu – *Byl jeden domeček, ve kterém žil chlapec, který měl doma kočičku, které každý večer před spaním, při svitu měsíce, dával do mističky mléko.* Děti jsou schopny popustit uzdu fantazii a vymyslet velmi originální příběhy. Po této prvotní aktivitě s klíčovými obrázky dětem ukážeme přebal knihy a přečteme jim název – *Oskar a měsíční kočky*. Ptáme se jich, jak se změnil jejich pohled na knihu, kterou si budeme číst, a zda jim dávají nyní klíčové obrázky větší/jiný smysl.
- Vedle klíčových obrázků, které odpovídají klíčovým slovům, můžeme využít přímo ilustrace z knih. Maximálně šest obrázků předložíme před děti a necháme je odhadovat, o kom a o čem bude příběh vyprávět a proč si to myslí.